

II СТОМАТОЛОШКА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Стоматолошка здравствена заштита организована је у свим домовима здравља у Београду и Заводу за здравствену заштиту радника МУП, Заводу за здравствену заштиту радника ЖС, Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију и Заводу за здравствену заштиту студената, Београд.

У оквиру стоматолошке здравствене заштите прати се следећих 10 показатеља:

1. Процент деце у седмој години живота обухваћених локалном апликацијом средње концентрованих флуорида и флуорида високе концентрације.
2. Процент деце у дванаестој години живота обухваћених локалном апликацијом средње концентрованих флуорида и флуорида високе концентрације.
3. Процент деце у седмој години живота са свим здравим зубима.
4. Процент деце у дванаестој години живота са свим здравим сталним зубима.
5. КЕП код деце у дванаестој години живота.
6. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у седмом разреду основне школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија.
7. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у трећем разреду средње школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија.
8. Процент трудница обухваћених превентивним прегледом.
9. Процент пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија.
10. Процент поновљених интервенција.

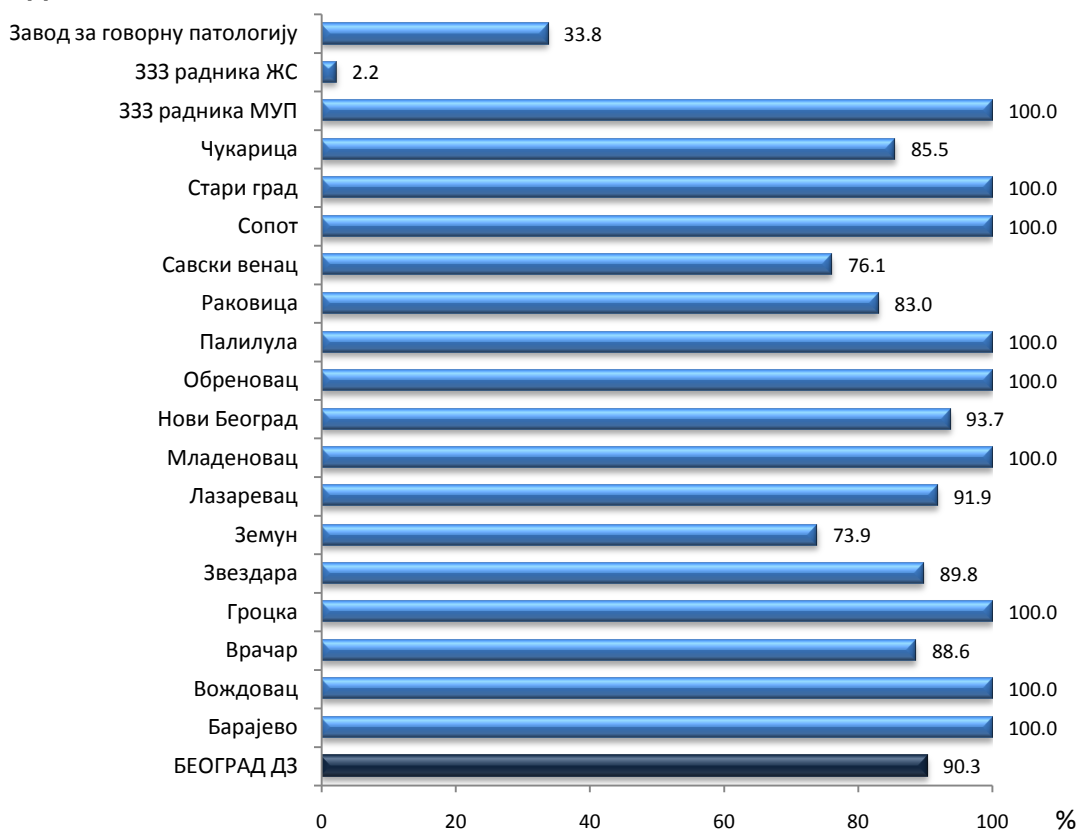
1. Процент деце у седмој години живота обухваћених локалном апликацијом концентрованих флуорида и/или флуорида средње концентрације

Процент деце у седмој години живота обухваћених локалном апликацијом концентрованих и/или средње концентрованих флуорида, израчунава се као укупан број деце првог разреда основне школе која су имала макар једну серијску локалну апликацију концентрованих или

флуорида средње концентрације, подељен са бројем прегледане деце истог узраста и помножен са 100.

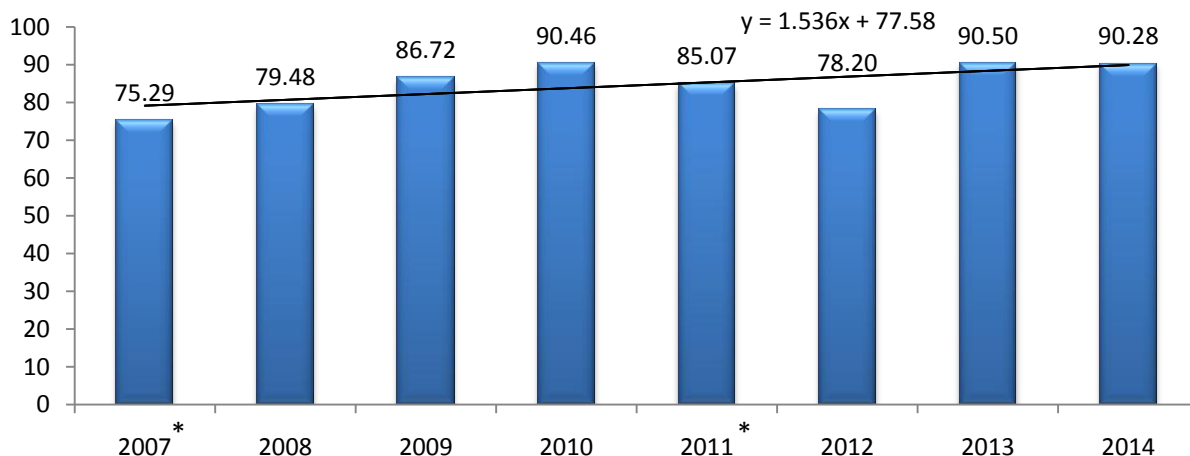
У 2014. години, 13.647 деце је обухваћено стоматолошким прегледом од укупног броја 15.924, тј. 85,7% што је недовољан обухват јер је у овом узрасту предвиђено да обухват прегледане деце износи 100%. Потпуни обухват флуорисање зуба извршен је у следећим домовима здравља: „Барајево“, „Вождовац“, „Гроцка“, „Младеновац“, „Обреновац“, „Палилула“, „Сопот“, „Стари град“ и Завод за здравствену заштиту радника МУП (у случају Завода МУП-а обухваћен је занемарљив број деце) (Графикон 1).

Графикон 1. Процент деце у седмој години живота обухваћених локалном апликацијом концентрованих флуорида и флуорида средње концентрације у 2014. години

У посматраном периоду од 2007. до 2014. године, уочава се растућа линија тренда, а проценат деце у седмој години живота која су у 2014. години обухваћена локалном апликацијом флуорида средње и високе концентрације износи 90,28% (на нивоу града). Најмањи обухват деце је био у 2007. години (75,3%) што је значајно унапређење овог показатеља квалитета током протеклих седам година (Графикон 2).

Графикон 2. Процент деце у седмој години живота обухваћених локалном апликацијом средње и високо концентрованих флуорида у установама примарне здравствене заштите Београду у периоду од 2007. до 2014. године

*Процент деце у 2007. и 2011. години праћен је на полугодишњем нивоу од 01.07. до 31.12.

2. Процент деце у дванаестој години живота обухваћених локалном апликацијом концентрованих флуорида и флуорида средње концентрације

Процент деце у дванаестој години живота обухваћене локалном апликацијом концентрованих флуорида и флуорида средње концентрације, израчунава се као укупан број деце петог разреда основне школе која су имала макар једну серијску локалну апликацију концентрованих и флуорида средње концентрације, подељен са бројем прегледане деце истог узраста и помножен са **100** (Табела XVI у Прилогу).

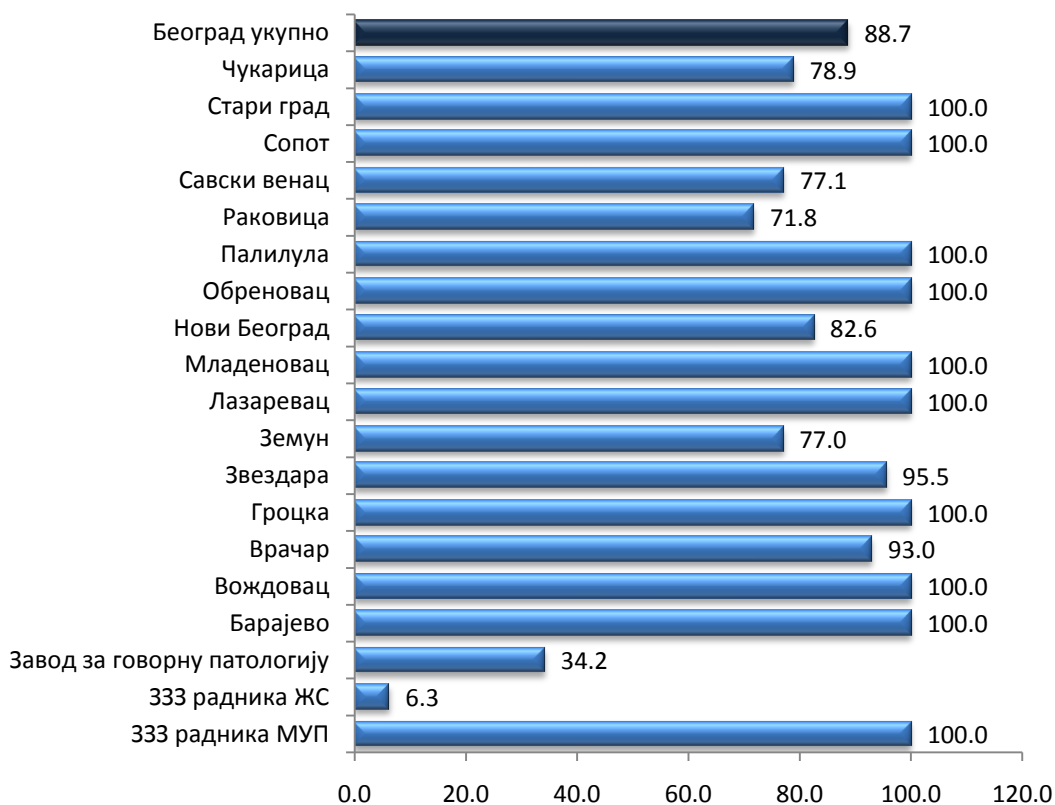
Од 14.591 деце узраста од 12 година, прегледано је 11.569 (79,3%). Од тог броја деце (11.569) флуорисани су зуби код 10.262 детета, што је 88,7% у односу на прегледане али 70,3% у односу на број приказан пописом. Наравно посматраћемо проценат од 88,7% јер је тако дато дефиницијом о показатељима квалитета али мора се посматрати и укупан обухват који се предвиђа у односу на број становника.

Највећи обухват, од 100% (значи код свих прегледаних примењено је флуорисање зуба), остварен је у следећим домовима здравља: „Барајево“, „Вождовац“, „Гроцка“, „Лазаревац“, „Младеновац“, „Обреновац“, „Палилула“,

„Сопот“ и „Стари град“ и Завод МУП-а где је у апсолутном броју занемарљив број деце. Обухват преко 95% је остварен у дому здравља „Звездара“ (95,54%).

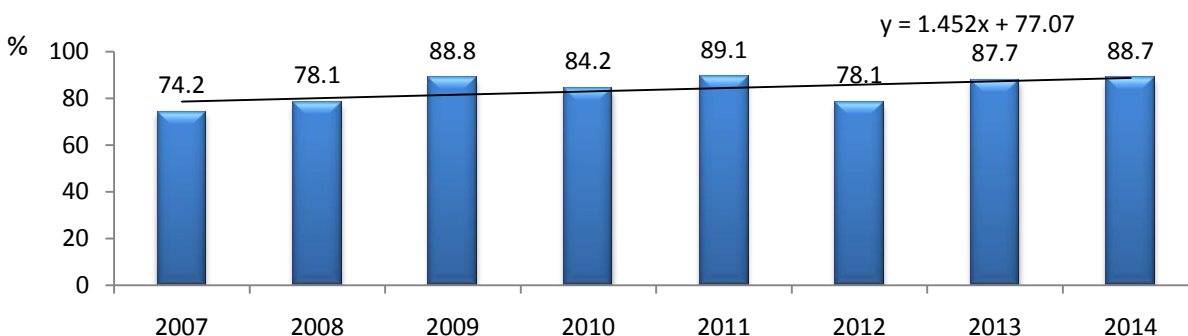
Најмањи обухват је остварен у дому здравља „Раковица“ (71,76%) (Графикон 3).

Графикон 3. Процент деце у дванаестој години живота обухваћених локалном апликацијом концентрованих или флуорида средње концентрације у 2014. години

У периоду од 2007. до 2014. године, уочава се растућа линија тренда вредности овог показатеља; у 2011. години је највећи проценат деце у дванаестој години живота био обухваћен локалном апликацијом концентрованих флуорида или флуорида средње концентрације (89,1%), док је у 2007. години био најмањи (74,2%). Препорука је да обухват превентивним услугама за узраст школске деце буде 95% (Графикон 4).

Графикон 4. Процент деце у дванаестој години живота обухваћених локалном апликацијом средње и високо концентрованих флуорида у периоду од 2007 до 2014. године

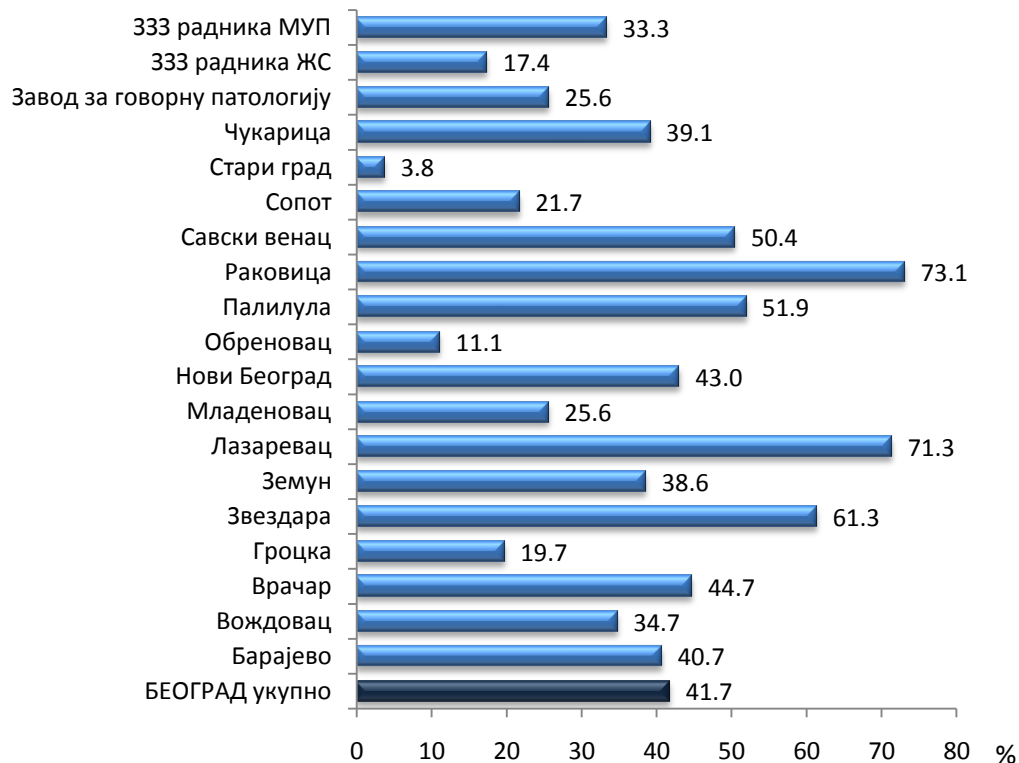
Напомена: проценат деце у 2007. и 2011. години праћен је на полугодишњем нивоу од 01.07. до 31.12.

3. Процент деце у седмој години живота са свим здравим зубима

Процент деце у седмој години живота са свим здравим зубима се израчунава као укупан број деце са свим здравим зубима млечне и сталне дентиције, подељен са укупним бројем прегледане деце истог узраста и помножен са 100 (Табела XV у Прилогу).

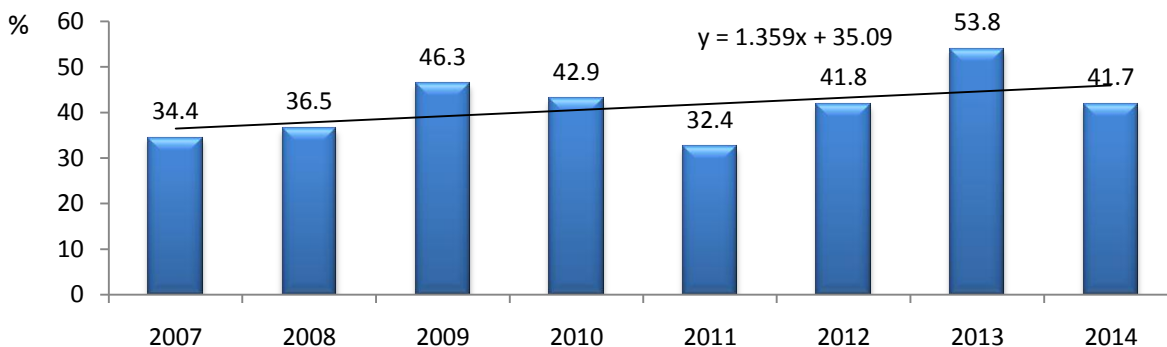
Од 13.647 прегледане деце, здраве зубе има 5.693 што је 41,7%. Највећи проценат деце са свим здравим зубима у седмој години живота у 2013. години, регистрован је у домовима здравља: „Раковица“ (73,06%), „Лазаревац“ (71,34%), „Звездара“ (61,34%), „Палилула“ (51,94%), „Савски венац (50,43%), а најмањи у домовима здравља: „Стари град“ (3,75%), „Обреновац“ (11,10%), „Гроцка“ (19,69%) и „Сопот“ (21,69%) (Графикон 5).

Графикон 5. Процент деце у седмој години живота са свим здравим зубима у 2014. години

У периоду 2007-2014. године уочава се растућа линија тренда, где је у 2013. години највећи проценат деце у седмој години живота са свим здравим зубима (53,8%), док је у 2011. години најмањи (32,4%). У 2007. и 2011. години је забележен најнижи проценат свих здравих зуба што сматрам коинциденцијом са изменом и применом Правилника о показатељима квалитета (примена од 01.07.2007 и 01.07.2011. године) (Графикон 6).

Графикон 6. Процент деце у седмој години живота са свим здравим зубима у периоду од 2007. до 2014. године

Напомена: проценат деце у 2007. и 2011. години праћен је на полугодишњем нивоу од 01.07. до 31.12

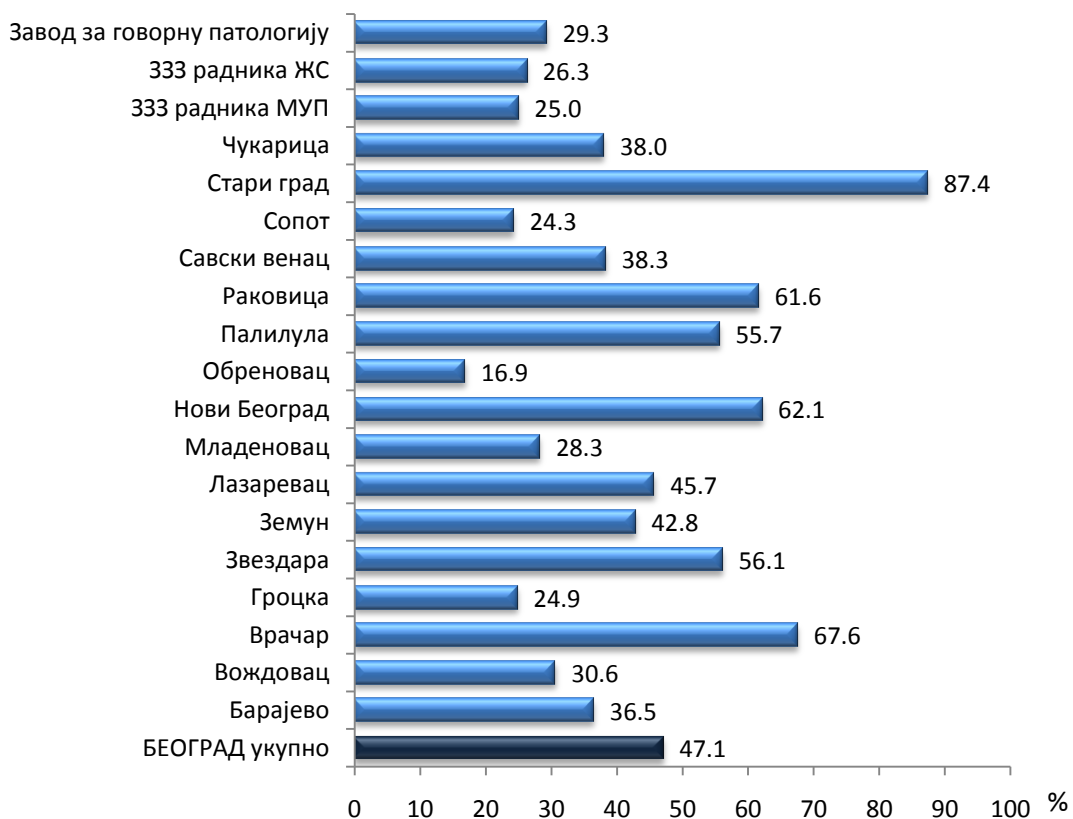
Као што се види из графикона, тренд је благо растући, а у 2014. години постоји значајно мања вредност показатеља у односу на 2013. годину.

4. Процент деце у дванаестој години живота са свим здравим сталним зубима

Процент деце у дванаестој години живота са свим здравим сталним зубима се израчунава као укупан број деце са свим здравим зубима сталне дентиције у дванаестој години живота, подељен са укупним бројем прегледане деце истог узраста и помножен са 100 (Табела XVI у Прилогу).

Од 11.569 прегледане деце у 12. години живота, утврђено је да све здраве сталне зубе има 5.444 деце, што је 47,05%. Највећи проценат деце са свим здравим сталним зубима, регистрован је у домовима здравља: „Стари град“ (87,36) „Врачар“ (67,58%), „Нови Београд“ (62,13%) и „Раковица“ (61,60%), „Звездара“ (56,12%) и „Палилула“ (55,65%). Најмањи проценат је забележен у домовима здравља: „Обреновац“ (16,85%), „Сопот“ (34,27%) и „Гроцка“ (24,85%) (Графикон 7).

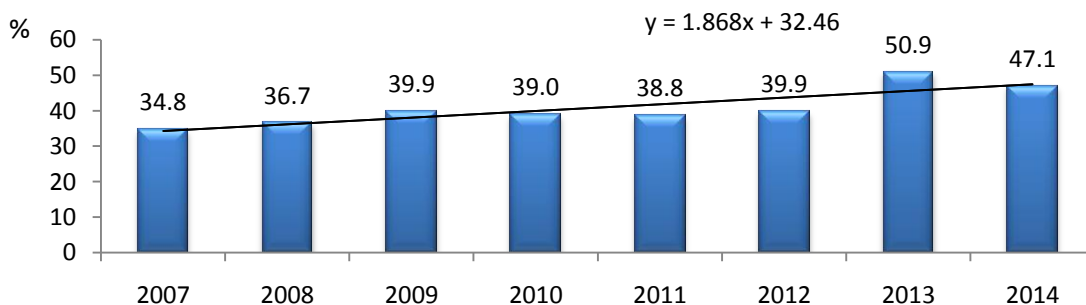
Графикон 7. Процент деце у дванаестој години живота са свим здравим сталним зубима

У периоду 2007-2014. године, уочава се тренд раста, где је у 2013. години највећи просечан проценат деце у дванаестој години живота са свим здравим

зубима (50,9%), док је у 2007. години најмањи (34,8%). У 2014. години се уочава смањење процента здравих сталних зуба код дванаестогодишњака у односу на 2013. годину (Графикон 8).

Графикон 8. Процент деце у дванаестој години живота са свим здравим сталним зубима у периоду 2007 – 2014. године

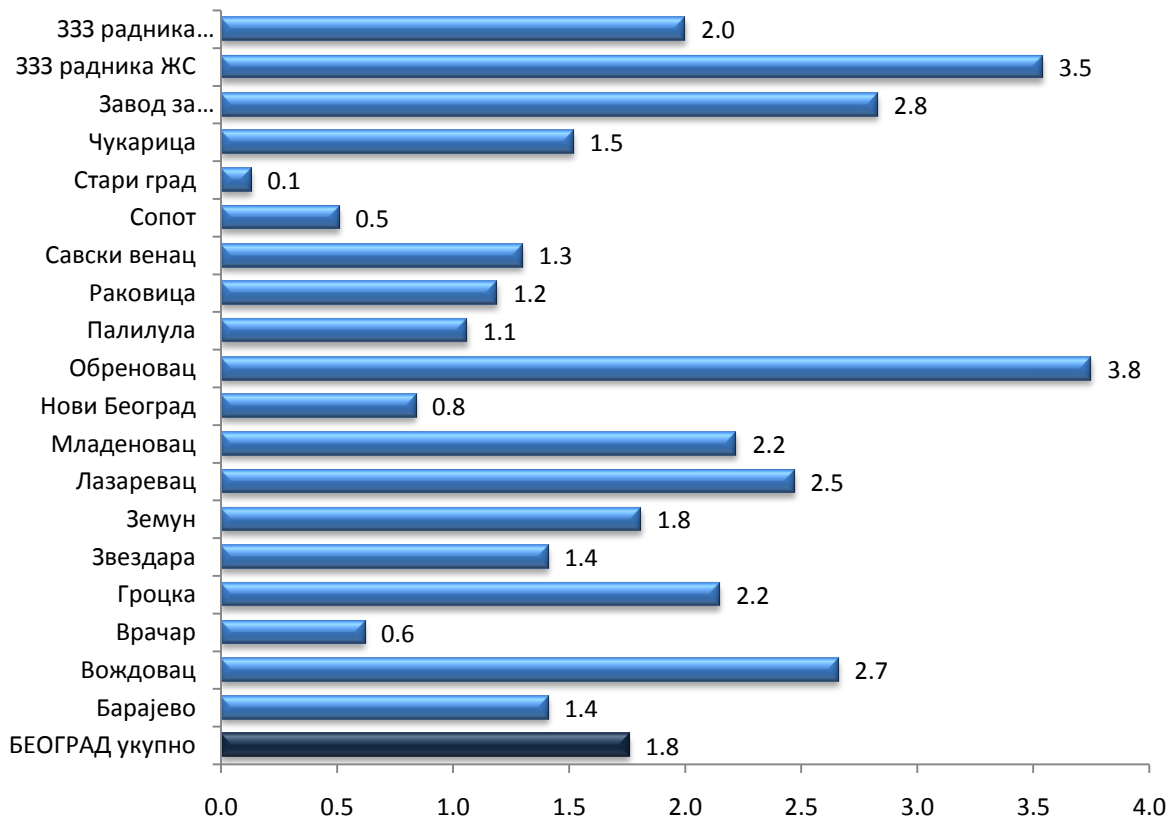
Напомена :процент деце у 2007. и 2011. години праћен је на полугодишњем нивоу од 01.07. до 31.12.

5. КЕП код деце у дванаестој години живота у 2014. години

КЕП код деце у дванаестој години живота се израчунава као укупан број кариозних, екстрахираних и пломбираних сталних зуба прегледане деце у дванаестој години живота, подељен са бројем прегледане деце истог узраста (Табела XVI у Прилогу).

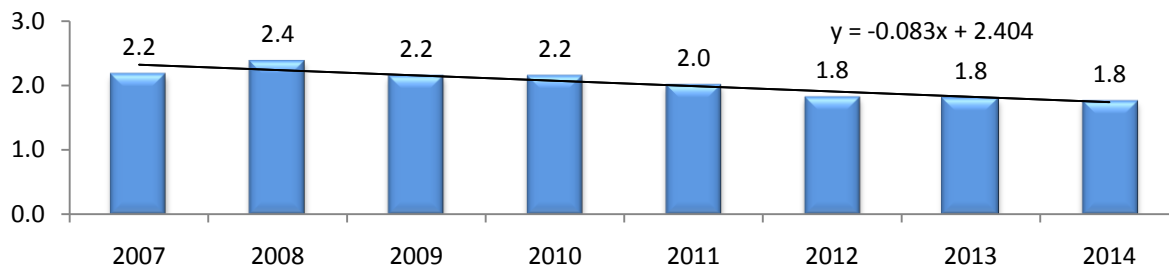
Просечан КЕП за Београд забележен у домовима здравља износи 1,56 (без завода). Са Заводима износи 1,8. Најнижи КЕП је регистрован у домовима здравља: „Стари град“ (0,13), „Сопот“ (0,51), „Врачар“ (0,62) и „Нови Београд“ (0,84), највиши у домовима здравља: „Обреновац“ (3,75), „Вождовац“ (2,66), „Лазаревац“ (2,47) и „Младеновац“ (2,22) и „Гроцка“ (2,15) (Графикон 9).

Графикон 9. КЕП код деце у дванаестој години живота у 2014. години

У посматраном периоду (2007-2014. године), уочава се опадајућа линија тренда, где је у 2008. години највећа вредност КЕП код деце у дванаестој години живота (2,4), док је најмања вредност у 2012., 2013. и 2014. години (1,8) (Графикон 10).

Графикон 10. КЕП код деце у дванаестој години живота у периоду од 2007. до 2014. године

*Процент деце у 2007. и 2011. години праћен је на полугодишњем нивоу од 01.07. до 31.12.

Вредност КЕП-а добијена само из домова здравља (1,56) се може сматрати веродостојнијим, јер релативно мали број пацијената који остварују здравствену

заштиту у заводима има неупоредиво већи КЕП што резултира нереалним повећањем просека. У свим домовима здравља без завода је прегледано 11.403 деце, а у свим заводима је прегледано 166 деце. Посебно је специфичан Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију јер се бави лечењем деце са говорним поремећајима, а познато је да код таквих пацијената могу бити присутни и удружени симптоми других аномалија (тзв. синдроми), па су фактори ризика за настанак оралних обољења много израженији баш због анатомских, функционалних и естетских карактеристика говорног апарата и усне дупље као дела тог апарата, па је разумљиво што су орална обољења присутнија.

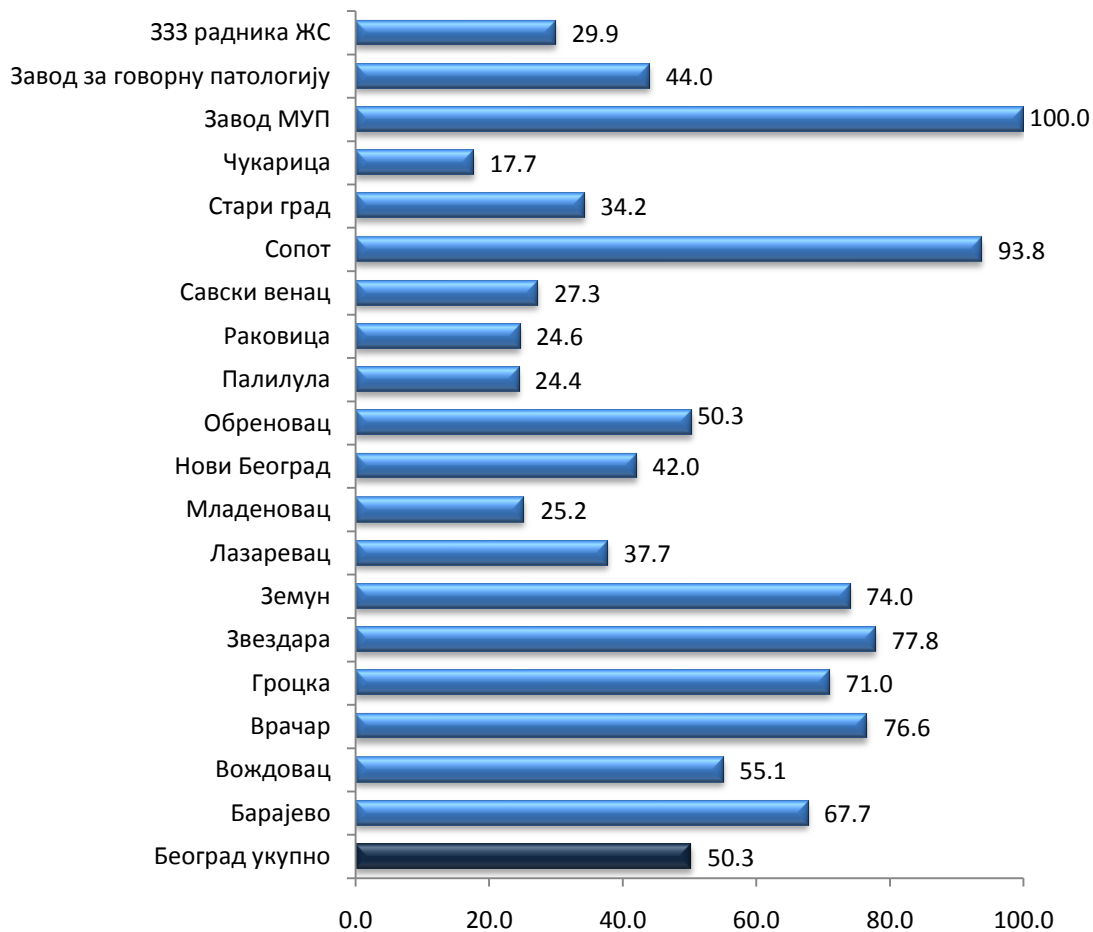
6. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у седмом разреду основне школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија

Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у седмом разреду основне школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија се израчунава као број деце седмог разреда основне школе код којих је утврђено присуство нелечене ортодонтске аномалије, подељен са бројем прегледане деце седмог разреда основне школе, код које је утврђено присуство ортодонтске аномалије и помножен са 100 (Табела XVII у Прилогу).

Од 14.393 детета седмог разреда основне школе, систематским прегледом је обухваћено 10.226 деце. Од тог броја код 4.186 је утврђено присуство ортодонтских аномалија (40,9%) од којих 2.104 није обухваћено лечењем, што значи 50,3% деце има нелечен ортодонтски поремећај.

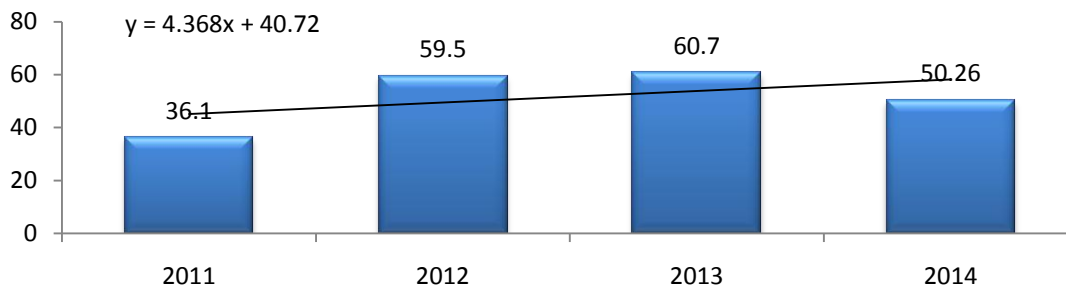
Највећи проценат деце са нелеченим ортодонтским аномалијама регистрован је у домовима здравља: „Сопот“ (93,75%), „Звездара“ (77,84%), „Врачар“ (76,58%), „Земун“ (74,02%), а најмањи у домовима здравља „Чукарица“ (17,65%), „Палилула“ (24,43%), „Раковица“ (24,60%), „Младеновац“ (25,23%) и „Савски венац“ (27,27%) (Графикон 11).

Графикон 11. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у седмом разреду основне школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија у 2014. години

Уочава се растућа линија тренда нелечених ортодонтских аномалија (Графикон 12).

Графикон 12. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у седмом разреду основне школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија

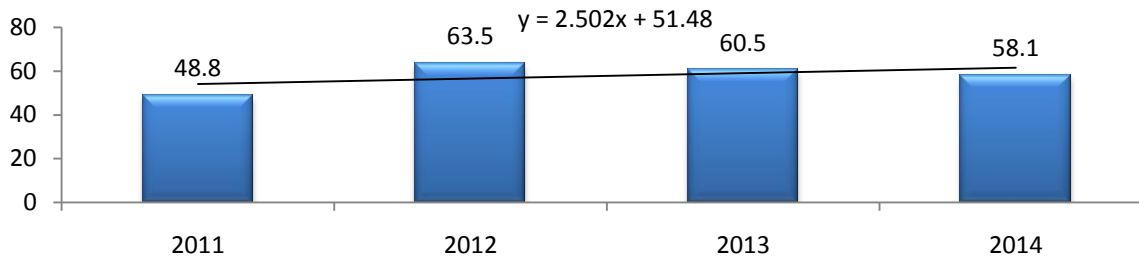
7. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у трећем разреду средње школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија

Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у трећем разреду средње школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија се израчунава као број деце узраста трећег разреда средње школе код којих је утврђено присуство нелечене ортодонтске аномалије, подељен са бројем прегледане деце трећег разреда средње школе код које је утврђено присуство ортодонтске аномалије и помножен са 100 (Табела XVIII у Прилогу).

Од 14.613 ученика трећег разреда средње школе, систематским прегледом је обухваћено 7.622 деце, код 2.716 је утврђено присуство ортодонтских аномалија (35,6%), а 1.579 није обухваћено лечењем (58,1%).

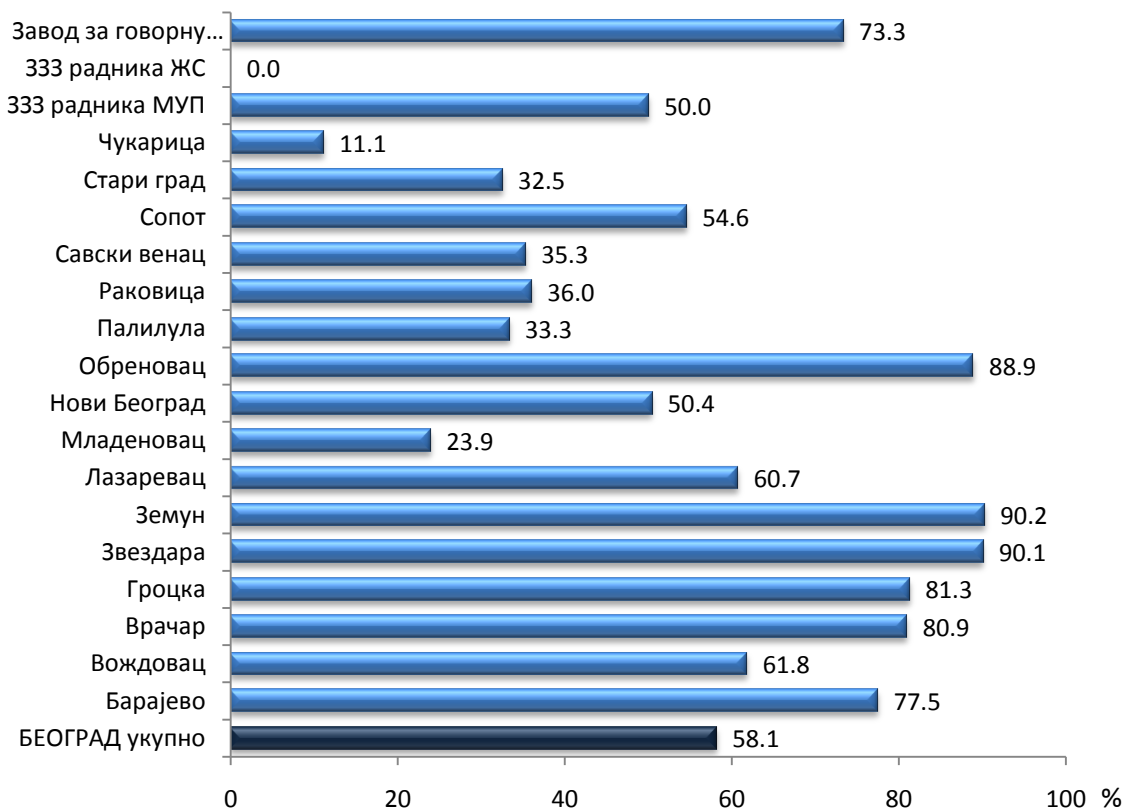
На графикону 13. приказан је растући тренд присуства нелечених ортодонтских аномалија у трећем разреду средње школе. У посматраној популацији се више примењује фиксна ортодонтска терапија за коју у том животном добу постоје услови (постигнута стална дентиција), а мање конзервативна терапија, мада често буде и комбинована. Фиксна терапија се не финансира од стране РФЗО, па се може предпоставити да је то разлог пораста нелечених ортодонтски аномалија.

Графикон 13. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у трећем разреду средње школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија посматрано у 2011., 2012., 2013. и 2014. години

Највећи проценат деце са нелеченим ортодонтским аномалијама регистрован је у домовима здравља „Земун“ (90,24%), „Звездара“ (90,07%), „Обреновац“ (88,89%), „Гроцка“ (81,25%) и „Врачар“ (80,93%). Најмањи проценат је забележен у домовима здравља „Чукарица“ (11,11%) и „Младеновац“ (23,91%) (Графикон 14).

Графикон 14. Процент деце код којих је на обавезном систематском прегледу у трећем разреду средње школе утврђено присуство нелечених ортодонтских аномалија у 2014. години

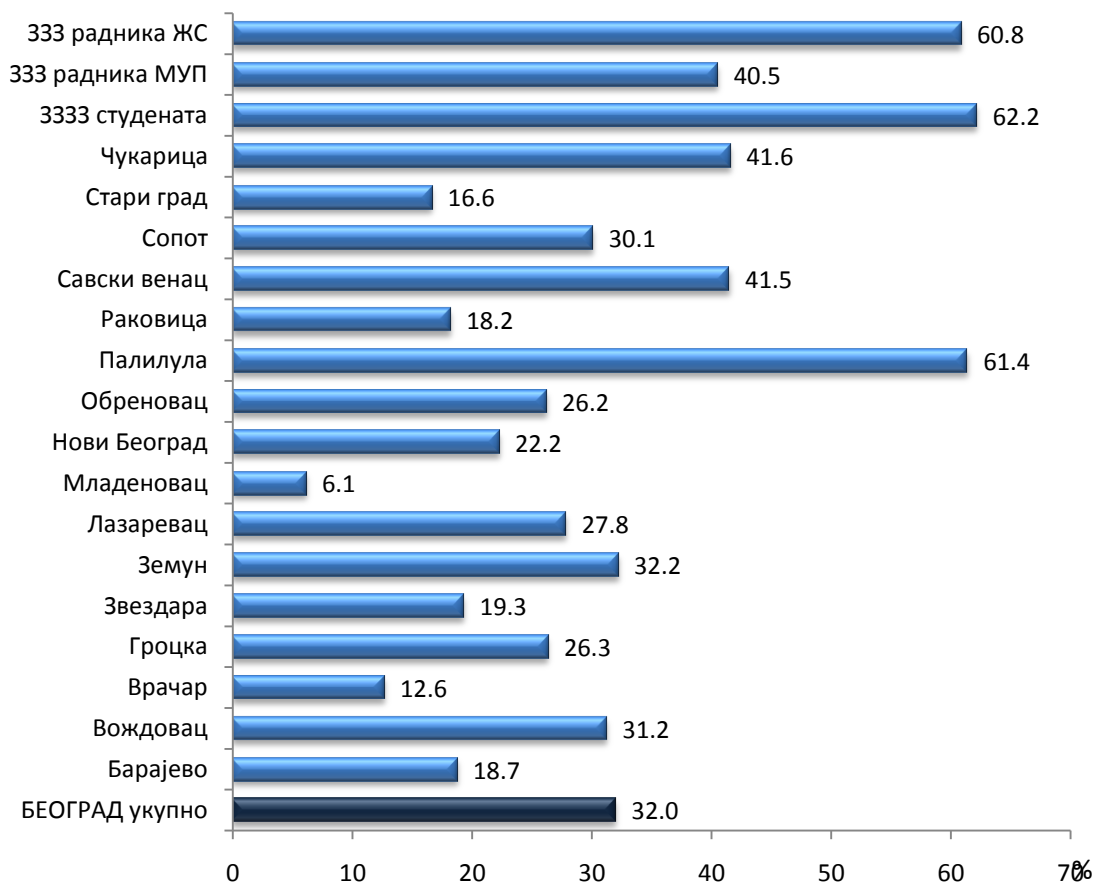
8. Процент трудница обухваћених превентивним прегледом у 2014. години

Процент трудница обухваћених превентивним прегледом се израчунава као укупан број жена у трудноћи обухваћених превентивним стоматолошким прегледом, подељен са укупним бројем регистрованих трудница на територији дома здравља и помножен са 100 (Табела XIX у Прилогу).

У 2014. години регистроване су 17.671 трудница а превентивним стоматолошким прегледом је обухваћено 5.650 (32,0%).

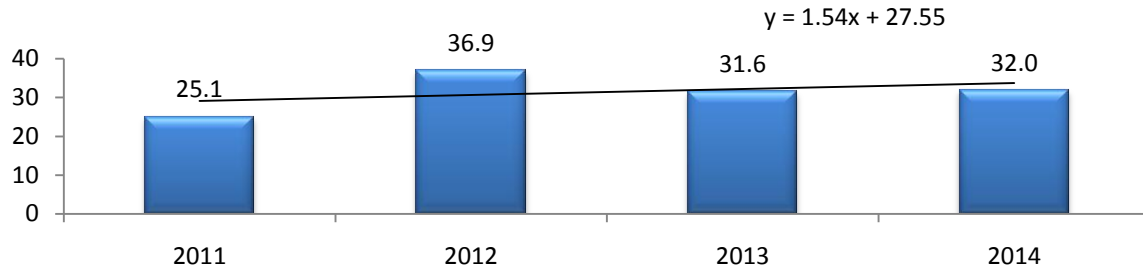
Највећи проценат трудница обухваћених превентивним стоматолошким прегледом забележен је на територији која припада домовима здравља „Палилула“ (61,36%) и „Чукарица“ (41,57%). Најмањи проценат трудница обухваћених превентивним стоматолошким прегледом забележен је у домовима здравља „Младеновац“ (6,11%), „Врачар“ (12,63%), „Стари град“ (16,63%), „Раковица“ (18,17%), „Барајево“ (18,73%) и „Звездара“ (19,30%) (Графикон 15).

Графикон 15. Процент трудница обухваћених превентивним прегледом у 2014. години

На Графикону 16. се види да проценат трудница које су подвргнуте систематском стоматолошком прегледу расте, што значи да постоји координација рада стоматолошке службе и службе за здравствену заштиту жена.

Графикон 16. Процент трудница обухваћених превентивним прегледом, 2011- 2014. године

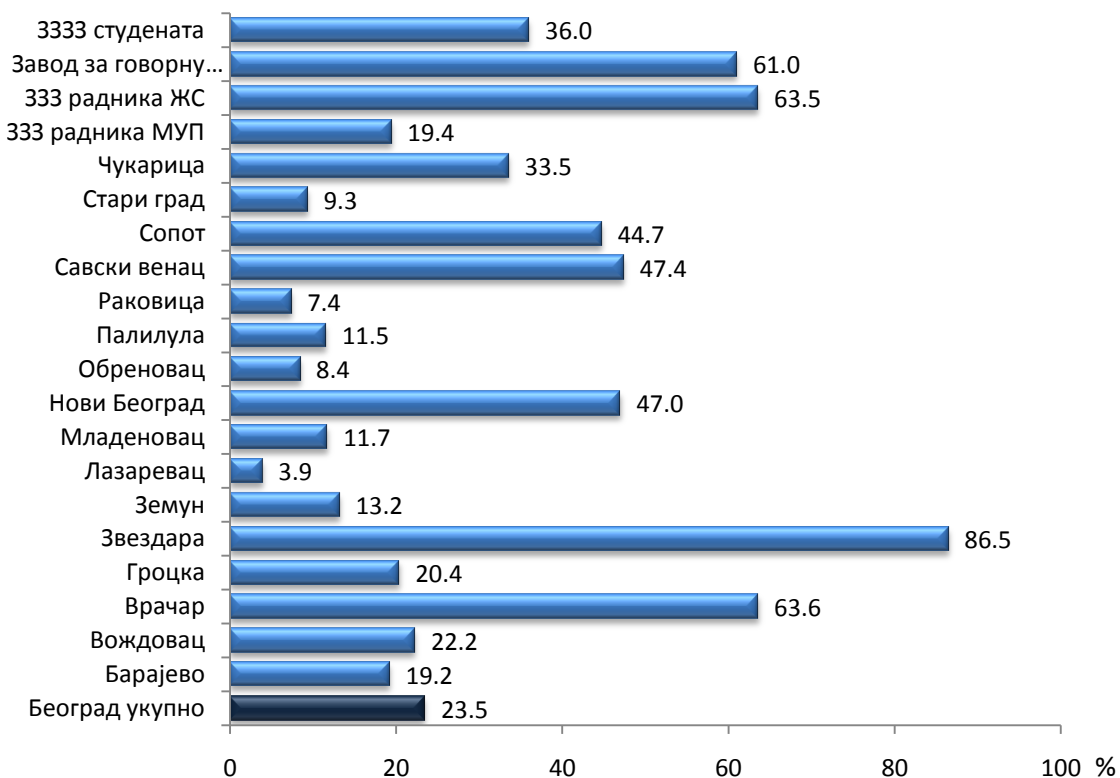
9. Процент пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија у 2014. години

Процент пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија се израчунава као укупан број пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно лечена пародонтопатија, подељен са укупним бројем прегледаних пацијената тог узраста и помножен са **100** (Табела XX у Прилогу).

У 2014. години је прегледано 137.223 пацијената преко 18 година живота, а код 32.176 је конзервативно третирана пародонтопатија (23,4%).

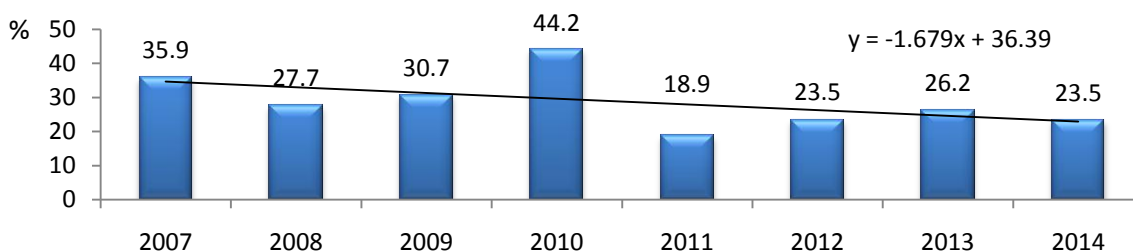
Највећи проценат претходно описаних пацијената третиран је у домовима здравља „Звездара“ (86,46%) и „Врачар“ (63,55%). Најмањи проценат је регистрован у домовима здравља „Лазаревац“ (3,90%), „Раковица“ (7,36%), „Обреновац“ (8,43%), „Стари град“ (9,34%) „Палилула“ (11,53%) и „Младеновац“ (11,70%) (Графикон 17).

Графикон 17. Процент пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија у 2014. години

У периоду од 2007. до 2014. године, уочава се опадајућа линија тренда вредности овог показатеља, па је у 2010. години највећи проценат пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија (44,2%), док у 2011. години најмањи (18,9%) (Графикон 18).

Графикон 18. Процент пацијената старијих од осамнаест година живота код којих је конзервативно третирана пародонтопатија у периоду од 2007. до 2014. године

10. Процент поновљених интервенција

Процент поновљених интервенција се израчунава као укупан број поновљених интервенција, подељен са бројем укупних интервенција и помножен са 100 (Табела XX у Прилогу).

У 2014. години је извршено 389.633 стоматолошких интервенција. Од тог броја, 33.151 су биле поновљене интервенције (8,5%).

Највећи проценат поновљених интервенција је забележен у ДЗ „Стари град“ (50,61%), ДЗ „Гроцка“ (10,34%) и ДЗ „Лазаревац“ (7,80%).

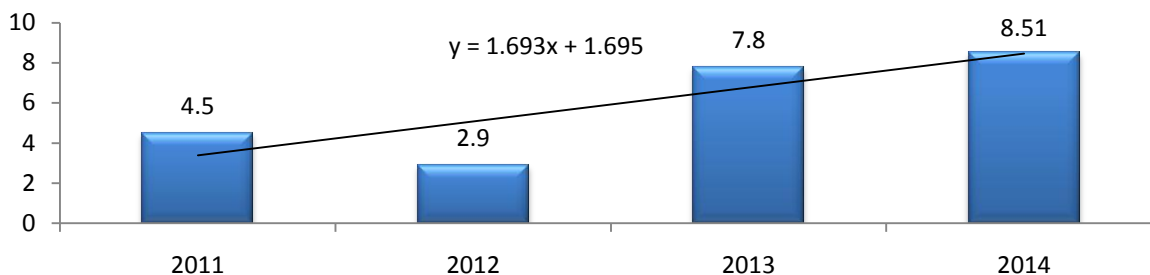
У дому здравља „Стари град“ се врши целодневна стоматолошка здравствена заштита (24 сата) где се врше и хитне стоматолошке интервенције па се и очекује да се том приликом оствари највећи број поновљених интервенција.

Најмањи проценат поновљених интервенција је забележен у домовима здравља „Звездара“ (0,17%), „Сопот“ (0,28%) и „Обреновац“ (0,65%) (Графикон 19).

Графикон 19. Процент поновљених интервенција

Графикон 20. Процент поновљених стоматолошких интервенција, 2011-2014. година

ЗАКЉУЧАК

- У домовима здравља се прати свих 10 показатеља квалитета у стоматологији. У Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију се прате показатељи везани за децу специфичних потреба. У Заводу за здравствену заштиту радника МУП-а се прате показатељи везани за одраслу популацију. У Заводу за здравствену заштиту радника ЖС се прате показатељи везани за одраслу популацију и школску децу од 14 до 19 година. У Заводу за здравствену заштиту студената, Београд, би требало да се прате показатељи везани за одраслу популацију, студенте.
- Ако се посматрају показатељ који се односе на **апликацију солима флуорида средње и високе концентрације, у 7. и 12. години живота**, онда се види растући тренд за посматрани период од осам година, што говори о повећаним превентивним активностима здравствених установа у делу превентивних услуга.
- Код показатеља који се односе на **процент свих здравих зуба у 7. и 12. години живота**, такође се примећује растући тренд повећања броја деце са свим здравим зубима што је у складу са претходним растућим трендом али је проценат мањи у односу на 2013. годину.
- Пети показатељ, **КЕП**, има опадајући тренд, што значи да се смањује број кариозних, екстрахованих и пломбираних зуба код дванаестогодишњака што је такође у складу са претходним показатељима. То значи да је дошло до унапређења оралног здравља у популацији предшколске и школске деце.
- Показатељи који се односе на **процент нелечених ортодонтских аномалија код деце у седмом разреду основне и трећем разреду средње школе**, имају растући.

- Процент обухваћених трудница превентивним прегледима показује лагани растући тренд и побољшну **сарадњу између стоматолошке и службе за здравствену заштиту жена**.
- **Конзервативно третирану пародонтопатију код одраслих**, показује опадајући тренд, смањен обим услуга, што није добро јер су последице прерани губитак зуба.
- Показатељ „**поновљене стоматолошке интервенције**“, има тенденцију раста у току последње четири године и потребно га је посматрати у дужем временском периоду да би могао да се изведе тачнији закључак.
- Могло би да се закључи да је дошло до побољшања оралног здравља, нарочито у млађој популацији, али да се превентивне мере и куративне услуге које прате ове показатеље код одраслих запостављају што може бити погубно за стање оралног здравља у будућности.

ПРЕДЛОГ МЕРА

Резултати анализе показатеља квалитета рада у стоматологији, указују да је неопходно у наредном периоду:

- **смањити проценат нелечених ортодонтских аномалија код ученика седмог разреда основне и трећег разреда средње школе тако што ће се мотивисати ученици да обрате пажњу на овај сегмент оралног здравља и повећати број ортодонтских интервенција код те популације и**
- **повећати проценат конзервативно лечене пародонтопатије код одраслих преко осамнаест година живота, већим учешћем ових услуга у односу на друге услуге намењене одраслој популацији, тако што би се бољом организацијом посла ова мера могла спровести.**